

УДК 368.9.06

Пономарьова О.Б.*старший викладач кафедри фінансів
суб'єктів господарювання та страхування
Університету митної справи та фінансів***Шаранов Р.С.***студент
Університету митної справи та фінансів***Штигайло П.І.***студент
Університету митної справи та фінансів*

ПРОБЛЕМИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

PROBLEMS AND NECESSITY TO IMPLEMENT OBLIGATORY MEDICAL INSURANCE IN UKRAINE

АНОТАЦІЯ

У роботі висвітлено основні проблеми системи охорони здоров'я в Україні. Визначено фактори, що стримують впровадження обов'язкового державного медичного страхування. Зроблено висновки щодо вдосконалення системи медичного страхування, запропоновано заходи, які сприятимуть покращенню медичного забезпечення, розвитку медичної галузі та медичного страхування.

Ключові слова: страхова медицина, обов'язкове медичне страхування, медичні послуги, соціальне забезпечення, фінансування.

АННОТАЦИЯ

В работе освещены основные проблемы системы здравоохранения в Украине. Определены факторы, сдерживающие внедрение обязательного государственного медицинского страхования. Сделаны выводы по совершенствованию системы медицинского страхования, предложены меры, которые будут способствовать улучшению медицинского обеспечения, развитию медицинской отрасли и медицинского страхования.

Ключевые слова: страховая медицина, обязательное медицинское страхование, медицинские услуги, социальное обеспечение, финансирование.

ANNOTATION

The article reveals main problems of the health system in Ukraine. The factors hindering the introduction of compulsory public health insurance. Conclusions on improving the medical insurance system, propose measures that will improve health care, the development of the medical industry and health insurance.

Keywords: medical insurance, obligatory medical insurance, medical services, social security, finance.

Постановка проблеми. Зарубіжний досвід країн із розвинутими системами охорони здоров'я доводить той факт, що медична галузь може ефективно та якісно функціонувати лише за умови існування системи загальнообов'язкового державного медичного страхування. Механізм обов'язкового медичного страхування в Україні перебуває на стадії формування, головною причиною чого є обмеженість коштів державного бюджету, що спрямовуються на фінансування цієї галузі. Реформування системи медичного обслуговування для впровадження обов'язкового медичного страхування приведе до підвищення ефективності механізму акумуляції та розподілу стра-

хових коштів, підвищення соціальних стандартів держави та рівня життя населення загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та необхідність впровадження обов'язкового державного медичного страхування, а також основні положення дослідження цього питання були відображені в роботах В. Базидевича, А. Павленко [3], І. Доценко [5], І. Януля та інших вчених. Але сьогодні це питання залишається актуальним і потребує подальшого вивчення чинників, що гальмують впровадження обов'язкового державного медичного страхування в Україні.

Мета статті полягає у виявленні проблем обов'язкового медичного страхування в Україні, визначенні перспектив їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. На даному етапі розвитку українського суспільства постала дуже важлива потреба регенерації медичного обслуговування та якості медичних послуг, які надаються населенню, оскільки сучасний стан системи охорони здоров'я України не дає змогу повною мірою забезпечити право громадян на медичну допомогу на рівні, передбаченому міжнародними стандартами та законодавством України. Потребує змін наявна система фінансування закладів охорони здоров'я, а саме переходу на принципи фінансування вартості конкретної медичної послуги, наданої конкретному громадянину.

Медичне страхування – це страхування на випадок утрати здоров'я з будь-якої причини, зокрема у зв'язку з хворобою та нещасним випадком. Обов'язкове медичне страхування характеризується тим, що всі громадяни, незалежно від статі, віку, стану здоров'я, місця проживання, рівня особистого доходу, мають право на отримання медичних послуг. Обов'язкове медичне страхування сприяє економічному й соціальному захисту малозабезпечених і середніх верств населення й гарантує право кожного громадянина на якісну медичну допомогу.

Кошти обов'язкового медичного страхування є державною власністю. Держава забезпечує сталість системи такого страхування та є безпосереднім страхувальником для непрацюючої частини населення. Якщо від проведення обов'язкового медичного страхування створюється прибуток, то він поповнює джерела фінансових ресурсів цього страхування. Сплата страхувальниками внесків здійснюється у встановлених розмірах, рівень страхового забезпечення однаковий для всіх застрахованих [3].

Нині смертність в Україні у багато разів перевищує народжуваність. У 2015 р. кількість народжених склала 411,8 тис. ос., а кількість померлих була на 30,8% більше, а саме становила 594,8 тис. ос. Згідно з оцінкою Всесвітнього банку до 2025 р. населення нашої країни зменшиться на 12 млн. дол.

Згідно з даними Держкомстату України протягом 2011–2015 рр. кількість хворих поступово зменшувалась (рис. 1).

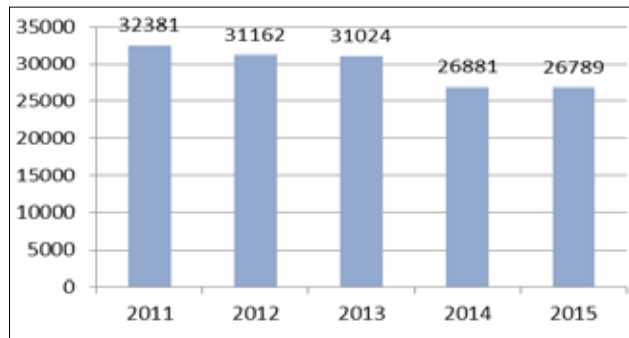

Рис. 1. Кількість хворих в Україні у 2011–2015 рр. [1]

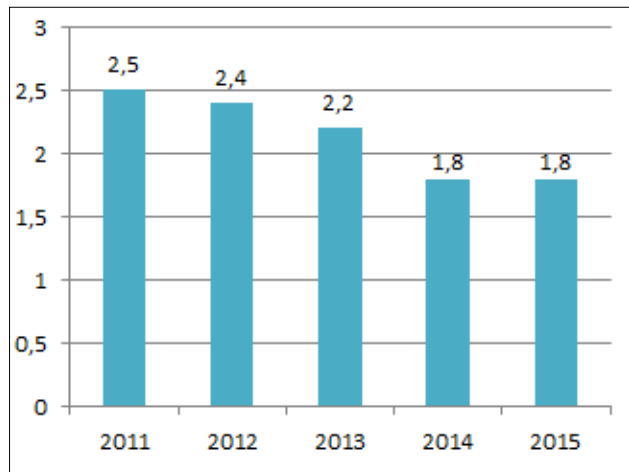

Рис. 2. Кількість лікарняних закладів, тис. [1]

Аналізуючи динаміку кількості лікарняних закладів, можна спостерігати тенденцію до зменшення (рис. 2). Це зумовлено низьким рівнем виділення коштів з бюджету на охорону здоров'я в Україні.

Стосовно грошових коштів, які витрачає Україна на охорону здоров'я, слід зазначити, що у 2014 р. витрати на охорону здоров'я склали лише 7,42% від ВВП (табл. 1).

У міжнародному порівнянні (табл. 2) частку державних витрат на охорону здоров'я в Україні можна розглядати як нижчу від середньої по обстежених країнах Євросоюзу.

Таблиця 2
Загальні витрати на охорону здоров'я по окремих країнах у 2014 р.

Країна	ЗВОЗ у % до ВВП
Україна	7,4
Російська Федерація	6,5
Вірменія	4,5
Грузія	9,4
Казахстан	4,3
Киргизстан	6,7
Болгарія	7,6
Румунія	5,3
Польща	6,7
Словаччина	8,2
Чехія	7,2
Угорщина	8,0
Німеччина	11,3
Естонія	5,7
Іспанія	8,9
Данія	10,6

Джерело: База даних НРОЗ ВООЗ

Міжнародний досвід визначає, що оптимальний рівень витрат на охорону здоров'я становить 8–10% ВВП, і дані по країнах-членах ЄС це підтверджують. Серед країн колишнього Східного Блоку лише Грузія відповідає цим вимогам. Проте слід зазначити, що друге місце після Грузії посідає Україна (7,4%), третє – Киргизстан (6,7%). Решта зазначених країн витрачають на здоров'я 6% ВВП або менше.

Для того щоб бути здоровими, українці загалом на ліки витрачають більше 22 млрд. грн. щорічно: 17 млрд. грн. прямих витрат «зі своєї кишені», 5 млрд. грн. – з держбюджету [2].

В Україні чимало страхових компаній надають послуги з добровільного медичного страху-

Таблиця 1
Загальні витрати на охорону здоров'я [1]

	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Загальні витрати на охорону здоров'я, млн. грн.	84 744,8	95 713,7	108 947,1	115 757,0	117 754,6
Загальні витрати на охорону здоров'я на душу населення, грн.	1 850,3	2 099,0	2 391,7	2 548,2	2 743,0
Загальні витрати на охорону здоров'я як % від ВВП	7,56	7,09	7,47	7,60	7,42

вання, але загальнообов'язкове медичне страхування має здійснюватися на основі державного фонду без залучення страхових компаній через те, що метою страхових компаній є безпосередньо отримання прибутку шляхом зниження витрат (тоді як метою державного Фонду буде саме підвищення рівня здоров'я населення) [4].

Отже, характерними особливостями обов'язкового медичного страхування є [5]:

- доступність широкому колу осіб;
- законодавче регулювання;
- те, що джерелами фінансування є встановлені державою відрахування підприємств і організацій, а також найманих працівників;
- тарифи, встановлені державою;
- те, що страхувальниками є роботодавці, держава;
- те, що страховиками є спеціалізовані державні страхові організації або страхові фонди;
- те, що доходи від страхування можуть бути використані відповідно до державного законодавства і тільки в галузі медичного страхування.

Протягом останніх років було розглянуто декілька законопроектів, що безпосередньо стосуються загальнообов'язкового медичного страхування, але жодний з них ще не було прийнято через існування певних проблемних питань, що перешкоджають впровадженню такого виду страхування.

Серед них можна виділити відсутність системи підготовки спеціалістів, неотримання лікарями належних зарплат та премій, відмову страховиків під будь-яким приводом оплатити лікування страхувальника, різні погляди чиновників, страховиків та медиків на моделі медичного страхування, недостатньо інформоване населення щодо переваг і недоліків медичного страхування. Вирішення всіх цих проблем потребує часу, фінансових ресурсів, відповідних фахівців [6].

Виходячи з вищезазначеного, можна виділити такі основні моменти, що стримують впровадження обов'язкового державного медичного страхування:

1) відсутність відповідної нормативної бази, медичних стандартів та фінансових стимулів для лікарів;

2) недостатнє фінансування медичного сектору, нераціональне використання фінансових ресурсів, а також той факт, що система охорони здоров'я сформована ще за часів СРСР;

3) відсутність капітального ремонту медичних закладів, закупівлі дорогого та високоякісного обладнання, покращень наявної мережі;

4) кількість навичок, які мають нині працівники системи охорони здоров'я, недостатня для управління системою державного соціального страхування;

5) факт того, що на першому етапі введення системи державного страхування попит на послуги зростає, а сфера охорони здоров'я є нестабільною та непередбаченою, тому це може

одразу призвести до інфляції цін на медичні послуги, а доступ до них зменшиться;

6) відсутність договірної форми відносин між платником, з одного боку, та постачальником послуг, з іншого боку. Це робить систему медичного обслуговування непрозорою та несправедливою [7].

Для того щоб запровадити в Україні систему обов'язкового медичного страхування, необхідно здійснювати заходи щодо виведення доходів населення з «тіні», частка яких сьогодні становить близько 50% [6; 9]. Не буде ніякого сенсу впроваджувати систему загальнообов'язкового страхування за таких умов, адже в такому разі працівники будуть застраховані на дуже малі суми, і Фонд медичного страхування буде не в змозі нормально функціонувати. Крім того, треба реформувати систему підготовки кадрів страхових компаній, оскільки для якісної реформації системи охорони здоров'я України необхідне залучення в індустрію страхування висококваліфікованих міжнародних орієнтованих спеціалістів.

Висновки. Отже, на шляху впровадження обов'язкового медичного страхування наша країна повинна рівнятися на Європу. Українську систему охорони здоров'я потрібно адаптувати до сучасних економічних умов і до нашої ментальності, для якої більш ближчою буде медицина, яка здійснюється за рахунок бюджету. Лише з впровадження системи загальнообов'язкового медичного страхування не відбудеться позитивних зрушень, оскільки необхідно змінювати всю систему охорони здоров'я, фінансувати її у належних розмірах та правильно перерозподіляти кошти.

До впровадження системи загальнообов'язкового медичного страхування необхідно підійти зважено і конструктивно, тобто розробити законодавчу базу; забезпечити збалансованість обсягів послуг із обов'язкового медичного страхування з його фінансуванням. Для досягнення цілісності української системи охорони здоров'я, а також узгодження стандартів медичного обслуговування із світовим досвідом необхідні час, фінансові ресурси й кваліфіковані фахівці [8].

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Останні новини України і світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrinfo.at.ua/news/skolko_ukraincy_tratjat_na_lekarstva/2013-01-25-26.
3. Обов'язкове медичне страхування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://insins.net/insurance-services/110-obovyazkove-medichne-strahuvannya.html>.
4. Павленко А. Перспективи впровадження обов'язкового медичного страхування в Україні / А. Павленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pck.kneu.edu.ua/?p=334>.
5. Карамішева Л. Соціальне страхування як складова соці-

- альної політики / Л. Карамишева // Людина і політика. – 2010. – № 8. – С. 221–229.
6. Доценко І. Система медичного страхування в Україні / І. Доценко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/4137/1/Доценко%20І.О._Тези.pdf.
 7. Школіна В. Впровадження обов'язкового державного медичного страхування в Україні, нагальна проблема сьогодення / В. Школіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61169.doc.htm.
 8. Загальнообов'язкове державне медичне страхування – бути чи не бути? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apteka.ua/article/159212>.
 9. Заволока Л. Впровадження та гармонізація європейських стандартів в системі українського страхування / Л. Заволока, В. Задорожна // Економіка. Фінанси. Право : щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – 2015. – № 4/1. – С. 35–38.